НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

СЕРІЯ 17

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Випуск 22

Нечипоренко В. В.

ВИХОВНА СИСТЕМА ХОРТИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО БАГАТОПРОФІЛЬНОГО ЦЕНТРУ 115

Павлов Ю. О.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНІЙ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РЕСТОРАННОГО СЕРВІСУ..... 122

Піц І. І.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ 129

Петухова Л. Є., Коткова В. В.

МОНІТОРИНГ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ТРИСУБ'ЄКТНИХ УМОВАХ 134

Плазовська Л. В.

АКТИВНІ ФОРМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОМУНІКАТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ПЕДАГОГІВ..... 139

Прокоп І. С.

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ВИЩОЇ ШКОЛИ..... 145

Севастюк М. С.

ФОРМУВАННЯ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІА 149

Тесленко Т. В.

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ТРАДИЦІЙНІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МОДЕЛЯХ ПІДГОТОВКИ 156

Тутова Т.

VISION ON NEWCASTLE: ПОЗИТИВНА ПРАКТИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ У БРИТАНІЇ НА ОСНОВІ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ 165

Чорней І. Д.

ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ В КОНСТЕКСТІ НОВОЇ РЕДАКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ 170

Тесленко Т. В.
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ТРАДИЦІЙНІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МОДЕЛЯХ ПІДГОТОВКИ

У статті розглянуто проблеми формування фахової компетентності майбутніх вчителів початкової школи у традиційній та інноваційних моделях підготовки.

Ключові слова: *професійна компетентність, компетенція, компетентнісний підхід, педагогічна технологія, інноваційні технології.*

Освіта стає на сьогоднішній день однією із найголовніших умов повноцінного функціонування та розвитку людства в сучасному соціокультурному просторі. Саме тому в контексті інноваційних процесів, які відбуваються у нашій державі, до якості освіти висуваються нові і нові вимоги. Проблеми фахової підготовки майбутніх учителів та шляхи їх ефективного розв'язання цікавлять багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, адже успішне вирішення навчально-виховних завдань вищої школи визначається якістю професійної підготовки педагогічних кадрів та освітніми технологіями. Вимога сьогодення – забезпечення освітньої сфери фахівцями нового покоління, здатними на високому професійному рівні здійснювати навчально-виховний процес в освітніх закладах різних типів, творчо мислити, самостійно поповнювати свої знання, орієнтуватися в науковій інформації. Дуже складною виявляється задача пошуку шляхів своєчасного реагування освітніх закладів на швидкі зміни, що відбуваються у всіх сферах суспільного життя. З давніх часів педагогічна наука намагалась знайти шляхи розв'язування цього питання. Свідченням цього може бути пошук різних методик і підходів до побудови навчального процесу.

Реалізація сучасної освітньої парадигми значною мірою залежить від учителя початкової школи, якому мають бути притаманні духовність і висока мораль, інтелігентність, професійна компетентність, творче педагогічне мислення, гуманістична та гуманітаристична спрямованість педагогічної діяльності. Його підготовка має здійснюватися на засадах фундаментальності, варіативності й альтернативності, гуманізації навчально-виховного процесу та гуманітаризації його змісту. Критерієм якості фахової підготовки виступає професійна компетентність вчителя, яка найбільш повно відображає весь спектр вимог, які пред'являються суспільством і державою до фахівця XXI століття.

Компетентнісний підхід у системі підготовки майбутнього учителя вимагає зміщення акцентів із засвоєння визначених державними стандартами знань, умінь і навичок на формування здатності практично діяти, приймати рішення, застосовувати ефективні педагогічні техніки та технології у ситуаціях професійної діяльності й активної життєвої позиції в усіх сферах суспільного життя, а також навичок неперервної самоосвіти та рефлексії.

Питання компетентнісного підходу в сучасній освіті викликали і викликають інтерес зарубіжних та вітчизняних науковців. Це, зокрема, наукові доробки В. І. Бондаря, С. П. Бондар, Н. М. Бібік, О. Я. Савченко, І. М. Шапошнікової та ін., які розробили концептуальні підходи компетентнісного підходу у підготовці саме майбутніх учителів

початкової школи [1, 2, 4, 5]. Загальними питаннями теорії та практики формування професійної компетентності потенційних учителів присвячені роботи В. І. Байденко, Ю. В. Варданяна, Ч. Велда, І. Г. Галяміної, О. І. Гури, Джеральда Кучера, Джона Равена, М. Н. Єрмоленка, Є. Ф. Зеєра, І. О. Зимньої, М. Н. Карапетової, Г. М. Коджаспірової, О. Ю. Коджаспірова, Н. В. Кузьміної, З. Н. Курлянд, А. К. Маркової, Т. Перевезій, А. С. Проворова, В. А. Сластьоніна, Г. К. Селевко, А. В. Семенова, Р. І. Хмелюк [1, 2, 4]. Суттєвим науковим внеском у тлумачення понять "компетентнісний підхід", "компетентність", "компетенція" у контексті сучасної початкової освіти можна вважати дослідження А. В. Хуторського, О. Я. Савченко [9].

Крім того, проблеми фахової підготовки майбутнього вчителя початкових класів за допомогою різних інноваційних технологій навчання були предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців. Основи інноваційної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів розкриті у роботах Л. Даниленко, В. Лазарева, О. Пєхоти, Г. Сиротенко, О. Шапран та ін.; нові освітні технології представлені в наукових працях Ш. Амонашвілі, Л. Занкова, О. Логвінової, Н. Москаленко, С. Павлова та ін.; основні ознаки інноваційних педагогічних технологій виділені у роботах О. Голубкова, І. Дичківської, Л. Пироженко, О. І. Пометун, І. Прокопенко, Г. Селевка та ін.; інноваційні технології навчання і виховання розкриті в дисертаційних дослідженнях О. Кияшко, О. Комар, Н. Пангелової, Р. Самохіна, А. Чорноштана та ін.

Мета статті полягає у розкритті ключових аспектів проблеми формування фахової компетентності майбутніх вчителів початкової школи у традиційній і інноваційних моделях підготовки.

Поняття освітньої компетентності прийшло до нас із зарубіжних країн, де його широко вживають і досліджують уже понад десять років. В українському освітньому просторі поки що недостатньо представлені наукові роботи, присвячені цій проблемі. Тому, перш ніж говорити про "формування фахових компететностей в системі професійної підготовки", необхідно розібратися у сутності ключових понять і положень.

Проблема визначення професійної компетентності вчителя стала об'єктом дискусій і суперечок серед психологів, педагогів, спеціалістів-практиків тощо. Немає єдиного підходу до визначення поняття "професійна компетентність учителя".

На нашу думку, заслуговують на увагу тлумачення поняття компетентності І. Зимньої, А. Хуторського, С. Шишова та В. Кальней. Так, у своїх дослідженнях І. Зимня визначає компетентність як таку, що базується на знаннях, інтелектуально-і особистісно-обумовленій соціально-професійній життєдіяльності людини [10, с. 20].

За визначенням А. Хуторського, компетентність – це володіння відповідними знаннями і здібностями, що дозволяє обґрунтовано судити про цю сферу і ефективно діяти в ній. Але він зазначає, що поняття компетентності ширше, ніж поняття знання, уміння, навички, які воно містить у собі [10].

Педагоги-дослідники С. Шишов та В. Кальней вважають, що компетентність – це здатність (уміння) діяти на основі набутих універсальних знань.

Більшість авторів зіставляють поняття "компетентність" і "професіоналізм". Так, наприклад С. Дружилов визначає, що досягнення професійного успіху пов'язане із забезпеченням необхідного рівня професійної компетентності [4, с. 32].

Поняття професійної компетентності вчителя В. О. Сластьонін пояснює як "єдність його теоретичної та практичної готовності до виконання педагогічної діяльності і характеризує його як професіоналізм".

І. Пересторонiна акцентує увагу на тому, що професійна компетентність вчителя становить сукупність професійно-педагогічних компетенцій:

1) соціально-психологічна компетенція, пов'язана з готовністю до розв'язання професійних задач;

2) комунікативна і професійно-комунікативна компетенції;

3) загальнопедагогічна професійна компетенція (психолого-педагогічна і методична);

4) предметна компетенція;

5) професіональна самореалізація [8].

Під компетенцією розуміється сукупність якостей особистості, а також професійні знання, уміння, навички.

У розробках російських науковців на нашу увагу заслуговують тлумачення А. Маркової та Н. Кузьміної. Так, у своїх дослідженнях А. Маркова характеризує зміст професійної компетентності педагога процесуальними і результативними показниками й визначає професійну компетентність фахівця як здатність та готовність виконувати особисту професійну діяльність [8].

Н. Кузьміна розглядає професійно-педагогічну компетентність педагога за фахом і визначає її як сукупність умінь педагога як суб'єкта педагогічного впливу особливим способом структурувати наукове і практичне задля найкращого розв'язання педагогічних завдань [8, с. 17].

До основних елементів педагогічної компетентності, на думку Н. Кузьміної належать:

– спеціальна компетентність в галузі дисципліни, що викладається;

– методична компетентність у галузі засобів формування знань, умінь і навичок в учнів;

– психолого-педагогічна компетентність у сфері навчання;

– диференційно-психологічна компетентність у галузі мотивів, здібностей, спрямованості школярів;

– рефлексія педагогічної діяльності або аутопсихологічна компетентність.

Таким чином, розглянуте вище поняття "професійна компетентність" зумовлене широтою його змісту, інтегративною характеристикою, яка об'єднує такі поняття, як "професіоналізм", "кваліфікація", "професійні здібності" та ін.

Запровадження компетентнісного підходу в систему вищої освіти передбачає оцінку підготовленості фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня до професійної діяльності на основі наявності в них визначених стандартами компетентностей. Як зазначає І. Шапошнікова, в освітньо-кваліфікаційній характеристиці Галузевого стандарту підготовки фахівців початкового навчання компетентність представлена у вигляді комплексних, інтегрованих умінь, підпорядкованих системі типових задач професійної діяльності відповідно до виробничих функцій фахівця (охорона життя і здоров'я дитини, освітня, розвивальна, дидактико-методична, соціально-виховна, ціннісно-орієнтаційна, професійно-особистісне самовдосконалення) [11, с. 150].

Що стосується терміна "фахова компетентність", то деякі автори визначають його з прагматичної точки зору, але більшість – як інтегративну властивість майбутнього вчителя початкових класів.

Проаналізувавши психолого-педагогічні джерела щодо сукупності основних ключових компетентностей, які необхідні особистості в її професійній діяльності, ми

дійшли висновку, що сучасний учитель початкових класів для реалізації педагогічної діяльності має оволодіти певними групами компетентностей, а саме:

1. Компетентність у професійній сфері:

а) професійна, спрямована на викладацьку діяльність;

б) професійна спрямованість на виховну та розвивальну діяльність;

в) професійна, спрямована на самовдосконалення.

2. Компетентність у комунікативно-соціально-морально-етично-правовій сфері.

3. Компетентність у науковій психолого-педагогічній і культурологічній сфері.

4. Компетентність в інформаційно-технологічній сфері.

5. Компетентність у дослідницько-діагностувальній сфері.

Отже, компетентність визначається як спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність. Компетентність – це поняття, що логічно перебуває в тісному взаємозв'язку зі ставленням до цінностей та – від знань до умінь.

Виходячи з аналізу поняття в наукових джерелах, ми вважаємо, що під *фаховою компетентністю* майбутнього вчителя слід розуміти інтегральне утворення особистості, яке містить соціально-політичний, професійний, науково-технологічний, дослідницько – діагностувальний, морально-культурологічний та інформаційний компоненти, необхідні для успішного здійснення педагогічної діяльності.

Сучасний освітянський простір створює всі умови для підготовки вчителя початкових класів на високому професійному рівні. Вимоги до сучасного фахівця породжують нові підходи до його підготовки.

Сучасний стан перебудови системи вищої педагогічної освіти передбачає внесення суттєвих змін як у змістове забезпечення підготовки педагогічних кадрів, так і у процес впровадження інноваційних технологій навчання студентів з метою формування фахових компетентностей. В умовах традиційної системи навчання у педагогічних ВНЗ відбувається, на жаль, і до сьогодні тяжіння процесу підготовки фахівців до суто просвітницької функції освіти. Так класична дидактика вищої школи з її закономірностями, принципами, формами та методами навчання, що вже склалися, не завжди задовольняє вимоги та обставини часу. Традиційні методи не забезпечують в повній мірі активного навчання студентської молоді передусім тому, що за такої організації навчання важко встановити обернений зв'язок, управління, контроль з боку викладача та самоконтроль.

Як показують дослідження, традиційне навчання має суттєві недоліки: усереднений загальний темп вивчення матеріалу; єдиний усереднений обсяг знань, що засвоюють студенти; питома вага знань, що отримують студенти в готовому вигляді через викладача без опори на самостійну роботу; недостатнє сприйняття викладачем засвоєння студентами навчального матеріалу; домінування словесних методів викладання матеріалу, що створює об'єктивні передумови розсіювання уваги; складність самостійної роботи студентів з підручником; домінування навантаження на пам'ять студентів, тому, що необхідно відтворювати навчальний матеріал (в кого пам'ять краща, той більш успішно відтворює, але у майбутній професійній діяльності ці методи заучування і точного відтворювання інформації не застосовуватимуться); студент не підготовлений до тих форм роботи, які зустрічаються у професійній практиці (вміння знаходити необхідну інформацію для певного виробничого рішення, вміння знаходити самостійне творче рішення в складних умовах) [3]. Як бачимо, за традиційним навчанням спостерігається розрив між тими вимогами, які висуваються до людини у процесі навчання і які висуває реальна

професійна діяльність.

Ефективне формування фахової компетентності майбутніх учителів початкової школи передбачає перегляд існуючих педагогічних методик та націленість їх на впровадження компетентнісного підходу. На сучасному етапі професійної освіти реалізувати таку ідею дозволяють інноваційні технології навчання.

Велика кількість інноваційних педагогічних систем підтверджує той факт, що система освіти постійно шукає шляхи удосконалення процесу підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог суспільства. Систематично здійснюється перехід освіти до якісно нового стану, оскільки інновації в освіті вважаються процесом творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники (рівні) досягнень структурних компонентів процесу технологізації навчання.

Сьогодні існує велика кількість технологій навчання. Однак процес використання традиційних і впровадження інноваційних технологій навчання протікає стихійно. У процедурі їхнього відбору і реалізації у навчальному процесі існують суперечності між новими цілями освіти і старими способами представлення і засвоєння знань; зростаючими об'ємами інформації, яку необхідно передати студентам та обмеженою кількістю навчального часу; гострою необхідністю педагогічних інновацій в навчальному процесі і недостатньою розробленістю методології використання нових педагогічних технологій в освіті.

Педагогічна технологія – це сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання і виховання, що дозволяють успішно реалізовувати поставлені освітні цілі. Проектування педагогічних технологій – це дослідницька діяльність з питань розробки оптимальних дидактичних умов, що забезпечують максимальну реалізацію творчого потенціалу студентів і продуктивність навчання на основі співставлення традиційних та інноваційних підходів і пошуків їх поєднання.

Педагогічна технологія повинна задовольняти деяким основним методологічним вимогам, критеріям технологічності:

– концептуальність (опора на певну концепцію, що містить філософські, психологічні, дидактичні і соціально-педагогічні обґрунтування освітніх цілей);

– системність (педагогічна технологія повинна мати всі ознаки системи);

– логічність процесу, взаємозв'язок усіх його частин, цілісність;

– керованість (можливість цілепланування, проектування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобами і методами з метою корекції результатів);

– ефективність (оптимальність витрат, гарантованість досягнення запланованого результату – певного стандарту навчання);

– єдність змістової і процесуальної частини, їх взаємообумовленість, відтворюваність (можливість застосування в інших однотипних умовах, іншими суб'єктами).

Серед технологій, що активно застосовуються в педагогічній практиці, можна виділити традиційні та інноваційні. Їх порівняльний аналіз дозволяє виділяти як позитивні, так і негативні сторони. Так, до переваг традиційних технологій можна віднести: науковість (помилкових знань бути не може, можуть бути тільки неповні); організаційна чіткість педагогічного процесу, постійний ідейно-емоційний вплив особистості викладача; оптимальні витрати ресурсів при масовому навчанні; впорядкована, логічно структурована подача навчального матеріалу, орієнтація на

розвиток пам'яті (запам'ятовування і відтворення); доступність; врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів; усвідомлення завдань і активність.

Проте традиційним технологіям властиві і недоліки: характер відносин між викладачами та студентами типу "суб'єкт-об'єкт", орієнтація на формування шаблонного мислення; відсутність орієнтації на розвиток творчого потенціалу, пригнічення ініціативи, однаковий підхід до всіх студентів.

Під інноваційними процесами в освіті розуміють процеси виникнення, розвитку і проникнення в широку практику педагогічних нововведень, оскільки інновація – це не лише створення і впровадження нововведень, а й такі зміни, які мають визначальний характер, супроводжуються змінами в різновидах діяльності, стилі мислення. Впровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу покликане забезпечити підвищення якості навчання студентів і рівня їх фахової компетентності.

Професіоналізація викладача і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграють інноваційні педагогічні технології. Інноваційні педагогічні технології розглядають не тільки як налаштованість на сприйняття, продукування і застосування нового, а насамперед як відкритість. Інноваційні педагогічні технології як принцип педагогіки забезпечують умови розвитку особистості, здійснення її права на індивідуальний творчий внесок, на особистісну ініціативу, на свободу саморозвитку [6].

Деякі дослідники тлумачать їх як комплексний, інтегрований процес, що охоплює суб'єктів, ідеї, способи організації інноваційної діяльності і забезпечує результативність нововведення. До інновацій зараховують не лише створення нових засобів, а й сутнісні зміни, які проявляються у новому способі діяльності, стилі мислення. У цьому контексті вважають інноваційними підходи, що перетворюють характер навчання стосовно його цільової орієнтації, взаємодії викладача і студентів, їх позиції в навчальному процесі.

Таким чином, інноваційні педагогічні технології – це системні процеси цілеспрямованої дії на "студента", що направлені на задоволення всієї сукупності його потреб; це новостворені або вдосконалені педагогічні системи, що забезпечують високий рівень навчально-виховного процесу.

Сучасні інноваційні педагогічні технології характеризуються тим, що:

– збагачують навчальний процес за рахунок впровадження активних, аналітичних і комунікативних способів навчання та представлення викладачів і студентів про освітню діяльність;

– забезпечують високий рівень навчально-виховного процесу;

– формують професійну компетентність майбутніх фахівців;

– забезпечують становлення аналітичних, організаційних, проектних, комунікативних навичок;

– розвивають здібності до прийняття вірних рішень у нестандартних ситуаціях;

– формують вміння будувати власні освітні програми;

– є ресурсом для зміни змісту освіти і структури начального процесу відповідно до міжнародних вимог;

– підвищують показники досягнень структурних компонентів процесу технологізації навчання;

– орієнтовані на стимулювання творчого потенціалу.

Вже розроблено багато методик і педагогічних технологій, за допомогою яких *можна підсилити особистісно-орієнтований підхід до навчання. Але кожна з них вирішує,*

як правило, чітко визначене коло завдань. Оптимальним при розробці конкретної технології навчання є конструктивне поєднання інструментарію, який традиційно використовується у навчанні, з арсеналом засобів інноваційних педагогічних технологій.

При великій кількості різних педагогічних технологій щодо формування фахових компетентностей майбутніх вчителів початкової школи надамо перевагу інтерактивним технологіям навчання, які дуже активно пропагує науковець О. І. Пометун.

Слово "інтерактив" прийшло до нас з англійської від слова "inter" – взаємний і "act" – діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [7].

Суть інтерактивного навчання полягає у тім, що навчальний процес відбувається тільки шляхом постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють. Викладач під час інтерактивного навчання виступає як організатор процесу навчання, консультант, який ніколи не "замикає" навчальний процес на собі. Головними у процесі навчання є зв'язки між студентами, їхня взаємодія і співпраця. Результати навчання досягаються взаємними зусиллями учасників процесу навчання, студенти беруть на себе відповідальність за результати навчання.

Інтерактивні технології навчання є новим підходом до організації навчальної діяльності студентів. Інтерактивне навчання сприяє побудові навчального процесу таким чином, що він проходить в умовах постійної активної взаємодії всіх студентів. "Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці)", де викладач і студент є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання.

У практичній педагогічній діяльності доцільно використовувати такі форми навчання студентів: парну (робота студента з педагогом чи однолітком один на один), фронтальну (викладач навчає одночасно групу студентів або весь колектив), групову (всі студенти активно навчають один одного), індивідуальну (самостійну) роботу студента [3].

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем. Воно ефективно сприяє формуванню цінностей, навичок і вмінь, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу педагогу стати справжнім лідером дитячого колективу [7].

Інтерактивні технології навчання О. Пометун, Л. Пироженко поділили на чотири групи: парне навчання (робота студента з викладачем чи однолітком один на один), фронтальне навчання, навчання у грі, навчання у дискусії.

Кооперативна (групова) навчальна діяльність – це форма (модель) організації навчання студентів у малих групах, об'єднаних спільною навчальною метою. За такої організації навчання викладач керує роботою кожного студента опосередковано через завдання, якими він спрямовує діяльність групи. Кооперативне навчання відкриває для студентів можливості співпраці зі своїми ровесниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню особистостями вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь. Така модель легко й ефективно поєднується із традиційними формами та методами навчання і може застосовуватися на різних етапах навчання.

До групового (кооперативного) навчання можна віднести: роботу в парах, ротаційні

трійки, "Два-чотири-всі разом", "Карусель", роботу в малих групах, "Акваріум".

Під час роботи в парах можна виконувати такі вправи: обговорити завдання, короткий текст; взяти інтерв'ю, визначити ставлення (думку) партнера до даного питання, твердження і т.д.; зробити критичний аналіз роботи один одного; сформувати підсумок виучуваної теми тощо.

До фронтальних технологій інтерактивного навчання відносять такі, що передбачають одночасну спільну роботу всього колективу. Це і обговорення проблеми у загальному колі (її застосовують з іншими технологіями), і "Мікрофон"(надається можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, висловити свою думку чи позицію), і незакінчені речення (поєднується з вправою "Мікрофон"), і "Мозковий штурм" (відома інтерактивна технологія колективного обговорення, широко використовується для прийняття кількох рішень з конкретної проблеми), і "Навчаючи-вчуся", і "Ажурна пилка", і "Case-метод", і "Дерево рішень".

До технологій навчання у грі відносяться імітації, рольові ігри, драматизація.

Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Учасникам надають максимальну свободу інтелектуальної діяльності, що обмежується лише конкретними правилами гри. Студенти самі обирають свою роль у грі; висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, покладаючи на себе відповідальність за обране рішення. Викладач в ігровій моделі виступає як: інструктор (ознайомлення з правилами гри, консультації під час її проведення), суддя-рефері (коригування і поради стосовно розподілу ролей), тренер (підказки студентам з метою прискорення проведення гри), головуючий, ведучий (організатор обговорення).

Технології навчання у дискусії є важливим засобом пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання, так як дискусія – широке публічне обговорення спірного питання. Досвід використання дискусії у навчанні дає змогу сформулювати деякі головні організаційно-педагогічні підвалини, які є спільними для будь-яких різновидів дискусії:

– проведення дискусії необхідно починати з висування конкретного дискусійного питання (тобто такого, що не має однозначної відповіді і передбачає різні варіанти розв'язання, зокрема протилежні);

– не слід висувати питання на кшталт: хто правий, а хто помиляється в тому чи іншому питанні;

– у центрі уваги має бути ймовірний перебіг дискусії (Що було б можливим за того чи іншого збігу обставин? Що могло статися, якби..? Чи були інші можливості, способи, дії?);

– усі вислови студентів мають стосуватися обговорюваної теми;

– викладач має виправляти помилки і неточності, яких припускаються студенти, та спонукати їх робити те саме;

– усі твердження студентів мають супроводжуватись аргументацією, обґрунтуванням, для чого учитель ставить питання на зразок: "Які факти свідчать на користь твоєї думки?", "Як ти міркував, щоб дійти такого висновку?";

– дискусія може вирішуватись як консенсусом (прийняттям узгодженого рішення), так і збереженням існуючих розбіжностей між її учасниками.

Дискусія сприяє розвитку критичного мислення, дає змогу визначити власну позицію, формує навички відстоювання своєї особистої думки, поглиблює знання з даної проблеми. *Такі технології є досить цікавими для сучасної школи. До них відносять:* "Метод ПРЕС", "Обери позицію", "Зміни позицію", "Безперервна шкала думок",

"Дискусія", "Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу", "Дебати". Так, наприклад, технологію "Метод ПРЕС" можна запропонувати до будь-якої проблеми за умови дотримання чотирьох етапів:

– висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору (починаючи зі слів: **я вважаю, що**...);

– поясніть причину виникнення цієї думки, тобто на чому ґрунтуються докази (починаючи зі слів: **оскільки**...);

– наведіть приклади, додаткові аргументи на підтримку вашої позиції, а також факти, що демонструють ваші докази (...**наприклад**...);

– узагальніть свою думку (зробіть висновок, починаючи зі слів: **Отже, таким чином**...) [7, с. 50].

Коли учасники навчального процесу засвоять етапи ПРЕС методу, його можна використовувати на всіх заняттях практично з усіх предметів, оскільки це привчає студента до логічного висловлювання своєї думки.

Отже, інноваційні педагогічні технології в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців покращують їх засвоєння навчального матеріалу, зменшують час на вирішення стандартних завдань та допомагають знайти розв'язки нестандартних, стимулюють творчий потенціал, зумовлюють позитивне ставлення до навчальних дисциплін, підвищують рівень інформаційної культури та створюють умови для повноцінного розкриття їх, як особистостей. Вони не відміняють і не замінюють в повному обсязі традиційні технології навчання, але органічно і суттєво їх доповнюють. Тому застосування інноваційних педагогічних технологій є однією з умов якісної підготовки майбутнього фахівця.

Фахова компетентність майбутнього вчителя початкової школи – складний, безперервний, творчий процес його професійної самореалізації. Незважаючи на певні зрушення в організації навчального процесу у ВНЗ, залишається відкритим питання удосконалення змісту, організаційних форм та методів модернізації цього процессу в умовах упровадження ідей Болонської угоди, реалізації сучасної освітньої концепції. Тому кожний майбутній учитель, який прагне до вдосконалення своєї професійної компетентності, повинен усвідомити перспективи свого професійного розвитку у процесі навчання.

Література:

1. *Бондар В. І.* Управління формуванням професійної компетентності вчителя / В. І. Бондар, І. М. Шапошнікова //Освіта і управління. – 2006. – Т. 9. – № 2. – С. 20-27.
2. *Бондар В. І., Шапошнікова І. М.* Управління формуванням професійної компетентності вчителя // Освіта і управління. Науково-практичний журнал, 2006. – Том 9. – № 2. – С. 20-27.
3. *Дичківська І. М.* Інноваційні педагогічні технології : навч. посібник. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. *Дружилов С. А.* Обучение и стадии профессиональной компетентности / С. А. Дружилов // Непрерывное образование как условие развития творческой личности. – Новокузнецк : ИПК, 2001. – С. 32-33.
5. *Зимняя И. А.* Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. – М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.
6. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / за заг. Л. І. Даніленко, Е. Ф. Паламарчук. – К. : Логос, 2004. – 220 с.
7. *Комар О. А.* Нове покоління обирає інтерактивні технології навчання // Підготовка педагогічних кадрів у вищих навчальних закладах у контексті процесів глобалізації : м-ли Всеукраїнської наук.-

метод. конф.: м. Умань,17-18 листопада 2005 р. / ред. кол. Н. С. Побірченко (гол. ред.) та ін. – К.; Міленіум, 2005. – 212 с.

8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: [бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук]. – К. : "К. І. С.", 2004. – 112 с.
9. *Савченко О. Я.* Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів /О. Я. Савченко // Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, Полтава, 23-25 квітня 2001 р. / Полтавський державний педагогічний університеті мені В. Г. Короленка. – Полтава ПДПУ, 2001. – С. 5-9.
10. *Хуторской А.* Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 8. – С. 107-114.
11. *Шапошнікова І. М.* Проблеми технологічності у системі фахової підготовки майбутнього вчителя початкової школи. Школа першого ступеня: теорія і практика : збірник наук. праць Переяслав-Хмельницкого державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди. – Випуск 7. – Переяслав-Хмельницький, 2003. – С. 148-157.

Тесленко Т. В. Формирование профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы в традиционной и инновационных моделях подготовки.

В статье рассмотрены проблемы формирования профессиональной компетентности будущих учителей начальной школы в традиционной и инновационных моделях подготовки.

Ключевые слова: *профессиональная компетентность, компетенция, компетентностный подход, педагогическая технология, инновационные технологии.*

Teslenko T. V. The formation of the professional competence of the future teachers of initial school in the traditional and innovative models of preparation.

In the article the problems of forming of the professional competence of future teachers of initial school are considered in traditional and innovative models of preparation.

Keywords: *professional competence, jurisdiction, kompetentnostnyy approach, pedagogical technology, innovative technologies.*

Тутова Т.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

VISION ON NEWCASTLE: ПОЗИТИВНА ПРАКТИКА ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ У БРИТАНІЇ НА ОСНОВІ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ

Я завжди говорю студентам,
що тільки навчаючись можна знати
Г. Труман

У цій статті автор ділитися позитивним досвідом викладання та вивчення англійської мови в одній з мовних шкіл Британії.

Ключові слова: *мовна компетентність, навички та вміння, персональна навчальна програма, самокорекція, безперервне навчання, ситуація успіху.*

Питання професійного росту викладача було актуальним у всі часи, але на сучасному етапі розвитку вищої освіти воно набуває особливого значення. Викладачам необхідно постійно вдосконалювати свої знання, щоб відповідати потребам часу та